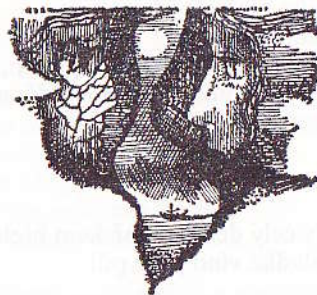

[XII]
HÉLIOVA STÁDA

Opustili jsme pláň pustého Ókeanu
a brázdili jasnou hladinu moře,
dojeli k ajaiským břehům, u nichž se rodí Zora
a vychází Hélios zářný.
Stanula loď v písečných dunách.
Vystoupili jsme na břeh, sklesli vysílení
a čekali, až začne svítat.
Když se pak východ rděl jitem,
poslal jsem druhy do dvorce Kirčina pro Elpénora.
Rychle jsme skáceli kmeny na kopci nad zátokou
a vystrojili jsme pohřeb. Bylo nám hořko v duši.

Když shořel na hranici, mrtvý i jeho zbroj,
nasypali jsme hrob, vztyčili na něm kámen
a na samém vrcholku jeho zabodli veslo.

Tak bylo skončeno vše. Kirké se dověděla,
že jsme se vrátili z Hádu, i příběhla sama ve svúdném šatě
a služky její nesly maso a chléb
i rudé jiskrné víno.
Stanula mezi námi bohyně jasná a řekla:
— Jste vy mi odvážní smělci! Sestoupili jste živi

a potravu shání po balvanech:
tuleně, delfíny či ještě větší nějakou stvůru,
které si Amfitrité v hlubinách bez počtu živí.
Neslyšels plavce, jenž by se chlubil,
že proplul živ a zdrav mimo: každým ze šesti krků
uchvátí Skyllé vždy jednoho se siných lodí.

Druhá skála je nižší, leč tak těsně u skály první,
že z jedné na druhou dostřelil bys.
Na skále vyrostl divoký fik; má široké, husté větve.
A pod ním vpíjí hlubiny mořské božská Charybdis.
Tříkrát denně je chrlí a třikrát znovu zas vpíjí.
Běda ti, přiblížíš-li se.
Ani Ten, který otřásá zemí, tě z jejího jícnu
nevytrhne!
Jeď proto raději těsně u sluje Skylliny.
A bij vlny divoce vesly!
Je přece jen lépe, ztratíš-li druhů jen šest
než najednou všechny.

Ztichla. A já se zeptal:
— Božská, prosím tě snažně, pověz mi pravdu!
Nemohl bych snad nějak Charybdě ujít a ubránit se Skyllé,
až by se sápara po plavcích mých?

Odpověděla mi bohyně jasná:
— Ty směle! Zase již myslíš na dobrodružství
a zvůli, a bít se chceš dokonce s bohy nesmrtelnými?
Skyllé je nesmrtelná; je netvor nesmrtelný,
hrozný, strašlivé zvíře, ukrutné, nepřemožitelné!
Smělost ti před ní nepomůže. Je možno jen prchnout!
Zdržíš-li se jen chvíli u její skály
a budeš se chystat k boji,
potvora znovu natáhne šest svých hladových krků
a schvátí z korábu znovu šest plavců.
Jen rychle veslujte pod její slují
a volej bohyni Krataii, Skyllinu matku,
jež tuto metlu lidstva porodila.
Ta ji pak zdrží, aby vám neškodila již dál.

Pak připluješ k ostrovu Thrinakii.
Na něm se pasou stáda Hyperionova syna: krávy a ovce.
Sedm stád krav a sedm stád nádherných ovcí.
A v každém stádě je padesát kusů; nepřibývá jich
a neubývá.
Dvě nymfy pletenců hustých je pasou, Lampetié a Faethúsa.
Zplodil je Hélios, Hyperionův syn, s Neairou jasnou.
Když božská matka dcery své vychovala,
poslala je
na ostrov Thrinakii, pást otcovy krávy a ovce.
Na návrat myslí, jedině neporaz krávy,
a dostanete se po hrozných strastech na Ithaku.
Pobiješ-li je, zahynete.

Umlkla Kirké, počalo svítat. A božská Kirké
mizela pobřežním porostem do nitra ostrova.

Běžel jsem k lodi, probudil plavce a kázal,
by lana sesmekli z břehu a skočili k veslům.
Do lodi naskákali a usedli u vesel všichni,
zabrali prudce a bili zpěněné moře.
Kirké, bohyně pletenců hustých, mluvící lidským hlasem,
poslala za námi příznivý vítr, jenž napjal plachty.
Spěšně jsme vytáhli kotvy a usedli němi; vítr nás hnal.
Pracoval pouze muž u kormidla.

Tehdy jsem řekl druhům se starostlivou tváří:
— Hoši, ne jednomu nebo dvěma je třeba znáti,
co předpověděla mi Kirké.
Chci, abyste o tom slyšeli všichni.
Jdeme vstříc smrti, můžeme však též žít!
Nejdříve radí nám nymfa, abychom prchli
před čarovnými hlasy Seirén a jejich loukou.
Jen já smím zpěv slyšet; přivažte mne však lany,
abych ni jediným údem nemohl hnouti,
u stožáru.
Budu-li vás však zapřísahati
a budu-li prosit: „Rozvažte lano!“
ruce i nohy ještě víc utáhněte!
Tak jsem jim prozradil příští náš osud.

A jako šipkou letěl náš koráb hnán větry
k ostrovu Seirén.
Náhle ulehl vítr; ocitli jsme se v tišině mrtvé.
Bozi ztišili moře.
Lodníci vrhli se do plachet, do lodi spustili je
a zabrali spousty vod vesly. Nehybná hladina zbělela rázem
nárazy jedlových vesel, jak bili ji prudce.

Já zatím rozkrájel nožem veliký kotouč vosku
na malé kousky a hnětl.
Vosk brzy změkkl silou mých prstů a paprsků Héliových,
boha, jenž nebesy kráčí. Zalepil jsem pak všem druhům uši.
Oni mne tvrdými lany na rukou, na nohou ke stěžni přivázali.
Usedli pak a bili vesly zpěněné moře.

Když byli jsme u jejich břehu, co člověk by dokřikl z lodi,
a šipkou se přibližovali,
uzřely Seirény, že se loď blíží, a jaly se zpívat:

„Pojď, Odyssee slavný, achajská pýcho,
ke břehu přistaň, ať uzříš

náš sladký zjev!
Nikdo se neplavil

mimo náš ostrov na černé lodi, aby byl nechtěl
slyšeti z našich úst zpěv!
Pak teprv dále jel blažen a naplněn poznáním novým.
Jak jste se na trójských pláních, Argejští, s Trójany bili
a co se kde děje po širém světě,
ti povím!“

A zpívaly nejsladším hlasem. Toužil jsem slyšeti více
a obrvím zoufale znamení dával svým druhům,
aby mne rozvázali.
Bili dál, sklonění, zpěněné moře.
Jen Eurylochos s Perimédem
skočili od vesel ke mně a utáhli lana.

Vzdalovali jsme se.

Když Seirény nebylo možno již slyšet,
odlepili si plavci vosk z uší a odvázali i mne.
Čarovná výspa mizela v dáli.
Před námi však se válela pára
nad vodami,
stříkaly vysoké vlny a k sluchu zaléhalo již
dunění temné.

Veslaři leknutím ztuhli a vesla jim vypadla z rukou.
Skrčení naslouchali jsme hukotu vod
a loď se jen na vlnách pohupovala,
protože paže pustily vesla.

Běžel jsem lodí a domlouval druhům,
nad každým jsem se sklonil a do uší chvatně mu křičel:
— Prožili jsme již dost zlého!
A horší osud nečeká na nás, než když nás zavřel
Kyklóp nelidskou silou v jeskyni své!
Spasil jsem vás jen smětostí, silou a chytrostí svojí!
I dnešních hrůz budeme jednou vzpomínat, věřte!
Teď chopte se vesel a řiďte se rozkazy mými!
Veslaři na lavicích, bijte teď zpěněné vlny!
Snad dopřeje Zeus, že prchneme i této zkáze!
A ty tam u kormidla, vedeš nás všechny!
Buď pamětliv toho! Vyhni se páře a víru
a řiď koráb skorem na skálu samu!
Uhneš-li se jen o vlas, zahyneme!

Umlkl jsem a druzi poslechli mžikem.
O Skyle jsem však mlčel, které se vyhnouti nebylo možno,
aby snad ze strachu před smrtí neklesla vesla
a všichni se nenahrnuli do podpalubí.
A sám jsem nemyslel již na slova Kirčina,
abych se nechystal k boji.
Naopak připjal jsem na prsa krunýř, chopil se dřevců dvou
a stanul na lodní přídi.
Doufal jsem, že tak nejdříve
spatřím obludu, která mým druhům
chystala smrt, až bude vylézat z doupěte svého.
Neviděl jsem, ač námahou zemdlel mi zrak,

jak marně jsem pátral očima po skále v parách.

Vjeli jsme do kleté úžiny, zoufale naříkající.

Tu číhala Skyllé a tam zase hltala hrozná Charybdis
slanou spoušť vodní. A když ji vyvrhovala,
nadýmala se, syčíc jak měděnc nad plameny,
a s hukotem strašným; pěna se vysoko rozstříkovala
a třísnila vrcholky skalisk, pak padajíc smáčela obě.
Jakmile slanou vodu počala hltati zase,
propadl se střed strhujícího jícnu,
ve skalách dunělo strašně a bylo viděti sinavé dno.

Smrtná hrůza schvátla plavce.

Zatímco stáli jsme ztuhlí předtuchou smrti
a zírali před sebe vytřeštěně,
Skyllé se nahnula ze skály zvolna a vylovila si z lodi
šest mužů;

odvahou srdcí i pružností paží nejsilnějších.

Ohlédl jsem se z přídi do nitra letící lodi
a zřel jsem již pouze nad sebou ruce a nohy
druhů, jež uchvátla.

Křičeli zoufale a lkali marně, volali na mne
naposledy.

Když rybář z výběžku skály v nadidlo hodí rybkám,
udičku na dlouhém prutu,
která je chráněna rourkou z býčího rohu,
táhne mrskající se kořist na skálu k sobě;
tak se svíjeli zoufale oni, když Skyllé je vytahovala.
Žrala je v otvoru sluje a v děsném zápase smrti
ruce k nám vztahovali.

Neznám pohledu bolestnějšího na vlnách mořských,
ač jsem již tolik běd prožil!

Když jsme unikli Skyllině sluji a Charybdě strašně,
přiblížili jsme se brzy k svatému ostrovu Héliovu,
kde pasou se stáda Toho, jenž po nebi kráčí,
kravky s širokým čelem a tučné ovce.

Byli jsme na moři ještě, na lodi širokých boků,
a již k nám zalehlo bučení hovězích stád, jež do ohrad hnaly,
a mekot ovcí.

Tehdy mně v mysli vyvstala výstraha thébského věštce,
slepého Teiresia i ajaiské Kirky,
kteří mě varovali,
abych se vyhnul ostrovu Héliovu i na hony cesty.
Přistaneme-li, připravíme si žalostný konec.

— Zabočte s černou lodí, veslaři, od ostrova!
Křičel jsem v poslední chvíli. A plavci se zasmušili.
Eurylochos se dokonce jízlivě ozval:

— Jsi krutý, Odyssee! Toť se ví, síly máš nazbyt!
Tobě se kolena nechvějí nikdy! Jsi jako ze železa.
Proč nedáš plavcům uštváným dřinou a bděním
vystoupit na suchou zemi,
kde by se uprostřed vod zas jednou potěšit mohli
večeří lidskou! Rozkážeš: vy tam,
zabočte od ostrova!

Ženeš nás na moře zbarvené jakoby krví
a nutíš blouditi hladové nocí, která se blíží!
Nocí skučeti budou nárazy větru; smetou i koráb
zhoubnou svou silou! Kam máme prchnout před jistou smrtí,
zaduže-li pak nárazem strašným mohutný Jih
anebo svištící Západ, jež lodi rozmetávají
i bez vůle bohů!
Nech nás přistáti před tmou a na břehu u rychlé lodi
v klidu se navečeříme. Ráno spustíme loď
a vyjedeme zas na širé moře!

Domluvil Eurylochos a kolem se ozval souhlas.

A já poznal, že je zle. Odpověděl jsem tedy:
— Můžete, Eurylochu, mne jediného snad donutit. Možná.
Přisahejte mi však, setkáme-li se
se stády krav či ovcí, že nikdy ni jedinou krávu
a jedinou ovci ze zaslepenosti neporazí,
že budete všichni jísti jen z Kirčiných zásob!

Tak jsem promluvil k druhům
a oni překotně přísahali.

Když skončili přísahu svatou, přistáli jsme
se štíhlou lodí v zátocě, v místech, kde tekł pramen.

Plavci vystoupili a chystali spěšně večeři v písku.
Když žízeň a hlad dosyta ukojili,
vzpomínali svých druhů, jež zchvátila Skyllé
a požrala před jeskyní.
Rozplakali se, soudruzi moji, a usnuli hořem.

V poslední třetině noci, když na nebi pobledly hvězdy,
seslal Zeus, vládce mračen, vichřici prudkou s bouří.
A bylo jen jedno: moře a nebe. Temná noc zhltila vše.
Když se pak po bouři východ rděl jitem,
vytáhli jsme svou loď pod klenbu sluje,
v níž jistě léhaly nymfy a křepčily reje.

Svolal jsem druhy a řekl jim přímo:
— Máme v lodi dost jídla i pití!
A proto znovu vás zapřísahám: šetřte krav na ostrově,
ať nás nestihne zkáza!
Krávy a ovce na Thrinakii jsou stáda mocného boha
Hélie, který vše vidí a slyší.

Opakoval jsem tedy výstrahu svou,
a tehdy poslechli ještě. Jih však vál od té noci
po celý měsíc a nebylo chvíle,
ve které by se byl zvedl opačný vítr:
jen Jih a Východ, Euros a Notos.
Dokud měli co jíst a pili ze zásob v podpalubí,
šetřili krav; báli se přece jen smrti.
Když jsme však zásoby snědli, potloukali se
mrzutě po ostrově a lovili ryby a ptáky,
co se jen dalo.
Vyšel jsem do nitra Thrinakie,
abych byl sám a k bohům nesmrtelným se pomodlit mohl.
Když jsem svým druhům zmizel již z očí, došel jsem místa,
na němž se nepohnul větrem ani list trávy.
Umyv si ruce, vzýval jsem bohy, sídlící na nebi širém.
Boží seslali spánek na moje víčka.

Zatím však Eurylochos šťval v táboře plavce:
— Uvědomte si, přátelé, co jste již vytrpěli!
Smrt je snad vždycky hrozná pro smrtelníky, to vím.
Smrt z hladu je smrtí nejhroznější!
Sežeňte proto nejlepší kusy
z krav Hélieových. Obětujeme nejdříve bohům,
sídlícím na nebi širém. A dostaneme-li se kdy
na Ithaku a pastviny rodné, zasvětime pak
Tomu, jenž po nebi kráčí, nádherný chrám
a přineseme mu dary.
Rozhodne-li se bůh, že pro krávy s dlouhými rohy
rozbije naši loď, a ostatní bozi to schválí,
raději pojdu hned a zalknu se slanou vodou,
než abych klopytál týden o hladu po ostrově!

Domluvil Eurylochos a všichni s ním souhlasili.

Sehnali nejlepší krávy až k moři:
krávy se beztoho pásly skorem až u černé lodi,
lesklé a pěkné, s širokým čelem.
Obstoupili je plavci, pomodlili se a rozhazovali
čerstvé dubové listí; ječmene neměli již.
Pomodlili se znovu, zabili krávy, stáhli je, vyřízli kýty,
dvakrát je lojem obalili
a na ně položili
odřezky z ostatních kusů.
Neměli ani vína, by hořící oběť postříknout mohli,
přinesli tedy vodu a pak již pekli.
Upekli maso, stáhli je z rožňů a chystali hody.

Tehdy jsem procitl teprv a vracel se k rychlé lodi
na mořském břehu.
Čím jsem byl blíže, tím více dráždila chřipí
obětní vůně. Zděsil jsem se a zaúpěl k bohům:
— Die, náš otče, a ostatní věční bozi!
Schválně jste seslali na moje víčka kletý ten spánek,
by plavci provedli zatím děsivý zločin!

A Lampetié se vznášela již s vlajícím rouchem
k samému Hélieovi

se zprávou, že jsme pobili stáda.

Hélios vykřikl tehdy ve hněvu spravedlivém:

— Die, náš otče, a ostatní věční bozi!

Pomstěte mne teď na družích Odysseových,
kteří mi pobili ze zvěle stáda, radost mých očí,
kdykoliv jsem je spatřil, stoupaje nebeskou klenbou,
anebo když jsem se obracel z oblohy k zemi!
Neodpykají-li strašně za svoji loupež,
sestoupím v Hádovu říši — a budu svítit mrtvým!

Odpověděl mu Kronův syn, vládce mračen:

— Hélie, sviť jen dále blaženým bohům
a smrtelným lidem na širé zemi!

Těm na Thrinakii srazím rychlou loď brzy
do rudých vln a roztrhám ji!

To jsem až později zvěděl

od nymfy Kalypsy pletenců hustých
a ta zas vše slyšela od Herma, božního posla.

Když jsem doběhl tehdy k rychlé své lodi
na mořském břehu, spílal jsem plavcům.

Co však již s tím! Krav nevzkřísil nikdo.

A bozi již ukazovali znamení strašná:
stažené kravské kůže samy se pohybovaly,
maso na rožni zabučelo, ať syrové, pečené, všecko,
jako by zařvaly krávy.

Šest dní tak hodovali tam nešťastní plavci
z krav, které ukradli bohu.

Když sedmý den seslal veliký Kronův syn,
ulehl vítr, utišilo se bouřlivé vlnobití,
my vstoupili na loď a vypluli na širé moře.

Stožár jsme vztyčili dříve a napjali bílé plachty,
které se třepaly vzduchem.

Když však již ostrov mizel za námi v dáli
a kolem nebylo pevniny žádné, jen nebe a spousty vod,
rozestřel Kronův syn nad lodí, letící po vodní pláni,
sinavý mrak a mořské hlubiny zčernaly pod ním.

Daleko neletěl koráb po vodní pláni.

Ve chvíli přihnul se západní vítr se strašným jekem
a strašlivou silou.

Zpřetrhal na stožáru hned obojí ráhna
a stožár

se s hrozným praskotem zřítíl; plachty a ráhna
do moře padly. A klesající stěžeň se smekl
po muži u kormidla.

Zlomil mu lebeční kost. Padl jak potápěč z paluby,
vypustil duši.

Tehdy zahřímal Zeus a mrštil do lodi bleskem.

Zvrátil se koráb zasažen Diem

v zápachu sirném do vln a plavci vypadli všichni.
Vlny zmítaly jimi kol černé lodi jak bílými racky;
bůh určil, že zemřou.

Opuštěn potácel jsem se se svou lodí.

Náhle utrhly vlny lodní kýl od boků vysmolených
a unášely jej, pouhý jen vrak.

Přes kýl se klátil rozbítý stožár; kus lana z plachty
viselo z něho, spleteno z býčí kůže.

Strhl jsem lano a svázel jím stožár a kýl;
zachytil jsem se jich tak a nechal se unášet bouří.

A dravé víry Západu rozběsněného se utišily;
zvedl se však zase Jih a zděsil mě novou hrůzou,
že budu zahnán až k jícnu Charybdy kruté.

Vlny mnou zmítaly po celou noc.

Když vyšlo slunce, byl jsem už u skály Skylliny
a strašné Charybdy. Hltala právě vodu.

Skočil jsem zoufale, chytil se větvoví starého říku.
Visel jsem na něm spíše jak netopýr dolů
a nemohl se již nohama zachytit ani vyléztí dále.

Kořeny byly nízko a dlouhé mohutné větve
až příliš vysoko zase a nakláněly se
přes jícen Charybdy kleté.

Křečovitě jsem svíral svou větev — a čekal,
až lodní stožár a kýl vyplují opět. Konečně jsem se dočkal!
Teprve asi v době, kdy na sklonku dne

vrací se z tržiště soudce k večeři domů,
unaven spory kramářů hašteřivých, objevily se
na hladině.

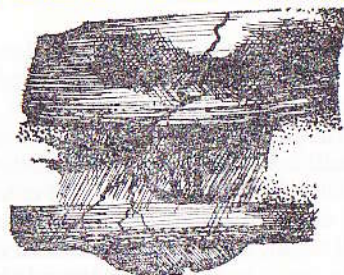
Odrazil jsem se rukama, nohama z větve a skočil
do mořských vln, až voda vysoko stříkla,
rozkročmo usedl na trám a rukama vesloval prudce.

Devět dní bloudil jsem po moři širém.
Desáté noci dovedli mě snad bozi
k ostrovu Ógygii, kde sídlí jasná Kalypsó,
nymfa pletenců hustých, mluvící lidským hlasem.
Ujala se mne.

Co bych však vypravoval. Tobě a jasné tvé choti
jsem líčil ten příběh již včera; právě tu ve večeradle.
A nechce se vyprávět znovu, co jsem již řekl.

[XIII]

ODJEZD OD FAJÁKŮ

Zmlkl Odysseus jasný. A bylo ticho kolem
po mužské síni.
Mlčeli všichni, jati podivným kouzlem.

Ozval se Alkinoos a řekl:

— Přišel jsi, Odyssee, ke kovovému prahu
paláce mého. A proto doufám, že dojdeš teď cíle,
i když tě vždycky osud zpět zahnal.
Slyšte však teď, vy všichni, kteří v mém domě
pijete rudé víno a hrdinným zpěvům
nasloucháte!

Šaty jsou složeny pro hosta v hlazené truhle,
i ze zlata práce umné a jiné vzácné dary,
které mu snesl fajáčtí starší.

Teď dejme mu ještě každý trojnožku zlatou
a kotel, muž jako muž.

Seženeme si z obce náhradu sami;
jednotlivci by bylo již hůře dávat je ze svého.

Alkinoos se odmlčel v síni a všichni souhlasili;
rozcházel se k domovům svým.